

קובץ

הערות וביאורים

בלקו"ש, חסידות, ובנגלה



תרומה

גליון יב (עח)

יוצא לאור ע"י

תלמידי בית המדרש דמוסד חינוך אהלי תורה

417 טראי עוועניו • ברוקלין, ניו יארק

שנת חמשת אלפים שבע מאות וארבעים לבריאה

ת ו כ נ ה ע נ י נ י ם

ג קטע משיחת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

ד שאלה בלקו"ש פ' משפטים ש.ז.
ד ענין הבחירה במקום המקדש.
ה בפירש"י כאיש אחד ובלב אחד (גליון).
ה ויסע משה הסיען בע"כ מעבודת הבירורים
מקרי"ס.
ו חיוב גר במצוות הקהל.

נ ג ל ה

ח ביאור בגמ' ב"מ ט, ב.
ח בנוסח הברכה הרב את ריבנו.
ט אשה מעוברת לענין שושבינה וקוואטער (המשך).
יא עוסק במצוה פטור מן המצוה בהולך ללמוד (גליון).
יב בענין הנ"ל (גליון).

ח ס י ד ו ת

יב בענין אחדות ה'.
יג בחירת האדם.
יג אספקלריא המאירה ושאינה מאירה.
יד בענין ידיעת ההלכות בימות המשיח.
טו בענין תושב"כ ותושבע"פ.

ש י ח ו ת

טו מדה טובה מרובה ממדת פורעניות.
טז תכלית השכר לעת"ל (גליון).
יח בענין הנ"ל.
יח בענין הנ"ל (גליון).
יח בענין הנ"ל.

בהמשך להערה שנדפסה בקובץ הערות וביאורים דשבוע
 לפנ"ז פ' משפטים גליון יא (עז) בנוגע להשמטה שנדפסה
 בלקו"ש פ' בא בסופו - מועתק בזה קטע משיחת ש"פ משפטים
 ש.ז. בה נתבאר תי' להערה הנ"ל.
 המערכת

"...דובר כמה פעמים ע"ד גודל ההנאה והנח"ר מהקובצים
 וההערות בהשיחות וכו',

והנה בא' הקובצים (קובץ הערות וביאורים - אהלי
 תורה גליון יא) נדפסה הערה (אות ג) במה שנתבאר בהגדה
 של פסח (ע' טו) שיש ב' גירסאות בהמכילתא: במכילתא
 שהביא בסהמ"צ להרמב"ם מ"ע קנז כ': והגדת לבנך אע"פ שאינו
 שואלך כו' בינו לבין אחרים מנין ת"ל כו'. אבל במכילתא
 דרשב"י מוסיף: בינו לבין עצמו בינו לבין אחרים מנין
 ת"ל כו'.

ונתבאר בזה (נדפס בהשמטה ללקו"ש פ' בא ש.ז.):
 דלגירסא זו (דהמכילתא דרשב"י) צע"ג: לאחרי שאומר "בינו
 לבין עצמו" "בינו לבין אחרים" מיותר.

והעיר א' דאפ"ל הכוונה במכילתא דרשב"י: שהו"א דאין
 שום מצוה ויתרון לספר לאחרים שאינם בנו לגבי בינו לבין
 עצמו. וקמ"ל דכשיש אחרים נתוסף בהמצוה והחיוב שצריך
 לספר לאחרים.

והנה אף שהיא סברא טובה אבל אין לבאר כן במכילתא
 דרשב"י.

ובהקדם דמצינו שמבארים קושיא או קס"ד וכיו"ב, אשר
 מצ"ע היא סברא טובה וישרה בביאור הקושיא או הקס"ד כו',
 אבל מהתירוץ והמסקנא מוכח דלא זו הי' הכברא בהקס"ד,
 כיון שהתירוץ והמסקנא אינו מהרץ ושולל סברא זו.

וכ"ה בנדו"ד: דהרי הסיום במכילתא דרשב"י הוא: ת"ל
 ויאמר משה אל העם זכור את היום הזה, ודכשיש אחרים נתוסף
 בהמצוה והחיוב, אינו מבואר (ואפילו לא נרמז) בהכתוב.

ולכן נתבאר (בהגש"פ ובהשמטה בלקו"ש שם), דמכיון
 שגירסא זו (דהמכילתא דרשב"י) צע"ג, אין מוכרח לומר
 שבהגירסא "בינו לבין אחרים מנין" (בלי החיבות "בינו
 לבין עצמו") יש השמטה הדפוס, כ"א היא גירסא שיש לה מקום."

ל ק ו ט י ש י ח ו ת

א. בלקו"ש פ' משפטים מביא פרש"י על הפסוק "אשר הכינותי" (משפטים כג, כ) שמפרש "אשר זמנתי לחת לכם", ומביא פירוש המפרשים דכוונת רש"י דכיון דבהפסוק כתוב אשר הכינותי סתם ואינו מפרש עבור מי, לכך מפרש שזהו "לחת לכם", ומקשה ע"ז, דלפי"ז הי' לו לומר בקיצור "לכם", ולמה מאריך בלשונו אשר זמנתי וכו', ולמה הוא משנה לשון הפסוק (הכינותי) ואומר הלשון "זמנתי"?

ומבאר בסעי' ד' דכוונת רש"י לתרץ שאלה פשוטה, דכיון דכתוב "אשר הכינותי", וענין ההכנה מורה על שינוי בהדבר, שנעשה ראוי ומוכשר להענין שמכינים אותו, א"כ אינו מובן בנדו"ד, מה היתה ההכנה בא"י שנעשה ראוי שיבואו שם ישראל, הרי אין מוצאים שהי' שינוי בא"י כו'? ובזה מתרץ רש"י ד"אשר הכינותי" כאן (אין פירושו הכנה ע"י פעולה) אלא "זמנתי" שהוא מלשון הזמנה, ע"ד כשמזמינים אורח, דאי"ז פעולת הכנה, אלא הזמנה בדיבור, וכך הוא הפי' כאן, שהי' הזמנה בדיבור, עיי"ש בארוכה יותר.

נמצא לפי הנ"ל דכל הטעם שהביא רש"י הלשון "הזמנה" הוא לומר דהכוונה הוא רק בדיבור כנ"ל, ולפי"ז אינו מובן במ"ש רש"י (בראשית מג, כה) עה"פ "ויכינו את המנחה וגו'" ופרש"י "ויכינו - הזמינו עטרוהו בכלים נאים", והרי שם איירי אודות הכנה במעשה, וא"כ או שלא הי' לו לרש"י להביא כלל זה, ואפי' אם מביא למה שינה מלשון הפסוק ד"ויכינו"? (ועיין בהערה 18 שמציין לרש"י זה) ועי' במלכים א' ה' ל"ב, ויכינו את העצים והאבנים לבנות הבית, ופירש"י: "ויכינו - לשון הזמנה" והרי גם שם איירי ע"י מעשה, ומ"מ מפרש רש"י לשון הזמנה? (ועי' בראשית מא, לב, שמות לד, ב), אלא דהן דמלכים א' אפשר לחלק.

ב) בכללות הענין דפי' הב' ברש"י דביהמ"ק שלמעלה מכוון כנגד שלמטה, כבר מקומי ניכר וכו' וזה הי' מאז ומקדם (כמבואר בסעי' ה') יש להבין איך זה מתאים להמבואר בלקו"ש פ' ראה דאשתקד עה"פ "והי' המקום אשר יבחר ה' גו'" דמעלת מקום זה הי' רק מצד בחירת הקב"ה אח"כ, ולפני זה לא הי' לו מעלה מיוחדת לגבי שאר מקומות, כמאמר חז"ל עד שלא נבחר בית עולמים היתה ירושלים ראוי לשכינה וכו', ומאריך שם לבאר דברי הרמב"ם בריש הל' בית הבחירה דזה דאברהם ונח וכו' הקריבו שם קרבנותיהם הוא רק מצד שנביאים היו, וידעו שזה יהי' בעתיד מקום המזבח וכו' ועי' שם הערה 42 דידיעתו ית' לא באה בדיבור וכו' ולכן שיך בזה בחירה אח"כ, וא"כ איך זה מתאים להמבואר כאן שכבר הי' הכנה והכשרה בביהמ"ק שלמעלה, דאיך שיך לומר בזה אח"כ הענין דבחירה? (ובפ' בשלח טו, יז) הביא רש"י ענין זה דמקדש שלמטה מכוון וכו' בפשוטו של מקרא)?

הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי

ב. בהערות וביאורים גליון י (עו) סעי' ב' מקשה קבוצה מלומדי השיחות על המובא בלקו"ש פ' יתרו ש.ז. אות ח' דע"י שהיו כאיש א' ענין האחדות עי"ז נעשה בלב אחד לקבלת התורה ומקשה הקבוצה הנ"ל איזה שייכות יש לזה דע"י האחדות נעשה ללב אחד לקבלת התורה בפש"מ?

ויש לבאר זה עפ"י מה שמביא הרמב"ם סוף הל' חנוכה שכל התורה לא נתנה רק לעשות שלום בעולם שנאמר וכל נתיבותיה שלום וגם מה שמביא בספרי פ' נשא (בעמק הנצי"ב) על ה' עוז לעמו יתן שבאו אומות העולם לבלעם אודות הרעש שהי' בעולם (בשביל מ"ת) וסיים ה' עוז לעמו יתן שזהו שה' נתן לעמו התורה, ה' יברך את עמו בשלום שזהו שבירך אותם בתורה שנקראת שלום וזהו הראי' שהתורה נקראת שלום. והלכך הי' ההכנה למ"ת שניתנה בשביל שלום, שנק' שלום ע"י אחדות ושלום.

ועוד יותר יש לבאר כמבואר בתניא באריכות בענין שרש הנשמה שכולן מחאימות ואב א' לכולנה וגם עפ"י מ"ש בלקו"ש ח"ב פ' במדבר אות י"ד ואות י"ט דאין מגיעין לאהבת ישראל אמיתית זהו רק מצד עצם הנשמה, דעצם הנשמה בכלים בשוה הלכך במ"ת שאז היתה התקשרות עצמותו ית' אנכי אם עצם ישראל לכך הי' ההכנה לזה ע"י אהבת ישראל (כאיש אחד בלב אחד) שבוזה מתגלה העצם דישראל.

משה סילווער

ג. בליקוט לבשלה מבואר הטעם שהי' צריך משה להסיע בנ"י מביזת היים בע"כ, כי היו טרודים כ"כ בעבודת הבירורים עד שזה נעשה כל מציאותם, ולכן לא רצו לילך למ"ת עד שיגמרו עבודתם זו.

ויש להעיר משיחת פורים וש"פ צו תשל"ג, ששם נת' במשנ' כמ"פ במג"א "ובביזה לא שלחו את ידם", דמכיוון שבנ"י היו אז במצב של "נקהלו ועמוד על נפשם", חנועה של מס"נ, אין מקום אז לשלוח יד בביזה, גם בשביל התועלת הרוזנית שבוזה (ענין הבירורים).

ונת' שזהו הפי' הפנימי בפרש"י למג"א עה"פ (ס, יו"ד) "שלא יתן המלך עין צרה בממוץ", שהמלך קאי על הקב"ה, שמצד התנועה דמסנ"פ בנ"י הם בעומדים לפני המלך, ואין מקום אז לעבודת הבירורים דמאן דמחוי קמי' מלכא כו' (וראה גם לקו"ש פ' אמור חשל"ו בסופו, שזהו הטעם לאיסור מלאכה בשבת, ע"ש).

ועפ"ז גם בנדו"ד, לכאו', הרי הגילוי דאלקות דמ"ת הוא כמו התנועה דמסנ"פ שלמעלה מבירורים (ולהעיר שהי' צ"ל פרישה וכו'), שלמעלה מבירורים.

אלא שיש לחלק בשתיים: א) בנדו"ד הי' ציוני "ונצלחם את מצרים", משא"כ במג"א שלא הי' ציוני ליקח הביזה. ב) שם כבר עמדו ישראל בתנועה דמסנ"פ, ואילו כאן היו באמצע

עבודת הביירוטים וכמה שבועות לפני מ"ת. ופשוט.

יהודה בר"ד

- ברוקלין נ.י. -

ד. בלקו"ש פ' בשלח ש.ז. סעי' ה' וז"ל: לא תעשה בל תשחית. ובהערה 35 שם וז"ל: "...וכבר העירו... ב' ל' הכתוב - לא תשחית, אבל בש"ס ופוסקים (שבת קכט, א ועוד) ברוב המקומות ככולם בל תשחית."

ולא הבנתי הרי כו"כ ל"ת הלשון בהם הוא "בל", כמו בל יחל; בל תאחר; בל תגרע; בל תוסיף; ולמה השאלה היא דוקא כאן?

לוי מאראזאוו

ה. במכתב כ"ק אדמו"ר שליט"א להנהלת חברת גמילות חסדים שומרי שבת (יום שלישי שהוכפל בו כי טוב פ' אם כסף תלוה את עמי שנת הקהל) מבאר מה שכתוב במצות הקהל (וילך לא, יב) "וגרך אשר בשעריך": וז"ל: י"ל להוכרח לפרש זה כאן, דאף דכל המצוה היא למען ישמעו בכל זה גם גר אשר בשעריך (ואינו גר - בתוכם - בא יב, מט) ואינו מכיר חייב להאזין לבו ולהקשיב אזנו באימה כו' (ראה רמב"ם סוף הל' חגיגה). עכ"ל.

יש להעיר ממה שפי' בהראב"ע שם על זה "אולי יתיהד" וכוונתו שחידשה התורה דגם גר תושב חייב בהקהל, אבל מובן דבהמכתב לא ניהא לי' בזה, כיון דלא מצינו זה בשום מקום, ומפורש ב"פסיקתא זוטרתי" שם "וגרך אשר בשעריך, אלו גרי צדק", ועוד דבצל"ח סוכה כח, ב, מקשה ע"ז וז"ל: ועוד שהוא אפי' טעות לגמרי ולא משכחת שיהא גר תושב שם בשעת קריאת המלך שהרי קריאתו הי' בעזרת נשים כמפורש במסכת סוטה (מא, ב) והרי משנה מפורשת בפ"ק דכלים החיל מקודש שאין נכרים נכנסים לשם וכו' עזרת נשים מקודשת ממנו כו' ומסתמא גם גר תושב בכלל שהרי גוי הוא כו' עכ"ל.

והנה בהצל"ח גופא מתרץ שם דאיצטריך לכתוב גר עפ"י מ"ש בפסחים (ח, ב) במימרא דר' אמי דמי שאין לו קרקע פטור מן הראי', ובפסחות גר אין לו קרקע, וקמ"ל דגר חייב אעפ"י שאין לו קרקע עיי"ש, אבל גם ע"ז מקשים האחרונים דהרי הרמב"ם לא הביא האי דינא דר' אמי כלל, ומשמע דס"ל דגם מי שאין לו קרקע חייב בראי', כמו שהאריכו האחרונים בזה, וע"כ מתרץ בהמכתב כהנ"ל דקמ"ל דאף שהוא "בשעריך" ואינו מכיר, מ"מ חייב להאזין לבו וכו'.

והנה במסכת סוטה (לב, א) בתוד"ה ואלו נאמרים בלשונם, כתב בהגהות ר"א לאנדא שם וז"ל: נ"ב וכך בירושלמי הגירסא בלשונם וכו', וכמו כן כל אינך הנאמרים במשנה ק"ש, ותפלה וברכות, אינו יוצא בשאר לשונות, אם לא שהוא מבין היטב באותו לשון, וכ"כ הרמב"ם בפ"ב מהל' - ק"ש -

ק"ש דקורא את שמע בכל לשון שהוא מבין, אמנם בלה"ק, ואצ"ל בנוסח שתיקנו אנשי כנסת הגדולה, הוא בכל ענין אפי' אינו מבין מה שאומר, וכמו שאמרו במגילה הלועז ששמע אשורית יצא, וכ"כ הרמב"ם פ"ג מחגיגה, דאף דגרים שאינם מבינים בלה"ק חייבים בהקהל, ועליהם להכין לבם ולהקשיב אזנם לקריאת פרשת המלך, ואף דקריאה זו אינה רק בלה"ק, מ"מ שמיעה והבנה זו מצ"ע היא קבלת עול מלכות שמים, כמו כן בקריאת הפרשיות שאנו קוראים בלשון הנכתב בחורה הקדושה וגם בחפלה שאנו מתפללים בלשון שתיקנו לנו אנשי כנה"ג, בין אם מבין או לא, שבהקריאה והתפלה מצ"ע מקבל על עצמו בזה עול תורה והעבודה, משא"כ בשאר לשונות הדבר ברור לשיטת ב' תלמודיים בבלי וירושלמי, גם לביאור רש"י ותוס' והרמב"ם דאינו יוצא בהם בשום דבר אם אינו מבין הדק היטב כל דיבור ודיבור היוצא מפיו וקישור הענין כפי שהוא, ואין בזה שום חולק כלל, עכ"ל.

נראה מדבריו שהוא מפרש דגר אעפ"י שאינו מבין בלה"ק, מ"מ בזה גופא שהוא שומע לקריאת המלך, הרי זה כמו שהוא מבין, ולכן מביא ראי' לזה לגבי קריאת התורה וכו' דבלה"ק אף אם אינו מבין הרי זה כאילו הוא מבין. (ועי' מג"א או"ח סי' רפ"ב ס"ק ו' שמדמה קריאת התורה להקהל עיי"ש).

אלא דלכאוף יש להקשות ע"ז דאין אפשר לומר הפי' הוא שמקיים מצוותו ע"י השמיעה, כמו בשמיעת קריאת התורה וכו', הרי כתב הרמב"ם שם "ומי שאינו יכול לשמוע מכוין לבו לקריאה זו שלא קבעה הכתוב אלא לחזק דעת האמת ויראה עצמו כאילו עתה נצטוה בה ומפי הגבורה שומעה וכו'", ומפרש בלה"מ שם דמי שאינו יכול לשמוע היינו שהוא במקום רחוק שאינו יכול לשמוע עיי"ש, משמע מזה דגם הוא מקיים מצות הקהל, ולכאוף כיון דאינו יכול לשמוע כלל איך מקיים מצות הקהל, וכי בקריה"ת ומקרא מגילה ג"כ נימא כן? אלא מוכח מזה כי עיקר המצוה היא להיות שם באותו מעמד בכדי לחזק דעת האמת וכו', נמצא דאין הטעם כי יש דין מיוחד בלה"ק דזהו כאילו מבין מה ששומע, אלא עצם היותו שם, (ומה שמכוון לבו לקריאה זו) הוא עיקר קיום המצוה ועי"ז יהי' אח"כ הענין ד"למען ישמעו".

ועי' ג"כ בריש הפרק שכתב הרמב"ם "מ"ע להקהיל כל ישראל... ולקרות באזניהם מן התורה", ולא כתב שהמצוה היא לשמוע (כמ"ש ביראים סי' ר"צ, ועוד), משמע מזה דאין עיקר המצוה שמיעה כמו קריאת התורה וכו' אלא עיקר המצוה היא להיות שם באותו מעמד (ולכוין לבו לקריאה זו), ולכן גם כשעומד במקום רחוק קיים מצוותו כנ"ל.

ועי' בלקו"ש חגה"ס ש.ז. שמבאר דמצות הקהל אינו על יחיד אלא על המלך להקהיל, ויקרא פרשיות שהן מזרזות אותן במצות וכו' אלא שע"י האנשים נשים וטף נתקיים המצוה שישנה על המקהיל, וכיון דקיום המצוה של המלך תלוי בהם במילא גם עליהם יש חיוב ע"ד שכתב הר"ן לגבי אשה בפרו - ורבו -

ורבו, ועוד יותר מזה, וע"ד דברי החרדים שיש מצוה על ישראל שיחברכו מכהנים עיי"ש, ועפי"ז מובן מה שמבואר בקידושין (לד, ב) טפלים חייבים נשים לא כ"ש, כי בעצם המצוה דהקהל שווים אנשים נשים וטף, כי ע"י כולם יחד מתקיים מצות המלך, ונעשו כולם בשוה חפצא של מצוה, ובמילא אם ידעינן דטפלים חייבים, היינו יודעים דגם נשים חייבות, עיי"ש בארוכה. נראה מזה ג"כ מכיון שמבאר דבעצם המצוה טף שוה לאנשים, אלמא דעצם המצוה אינה השמיעה וכו' דהרי הסף אינם מבינים, ועכצ"ל דעצם המצוה היא להיות שם כנ"ל.

אלא דיל"ע דלמה צריך קרא מיוחד לגר, הרי אפ"ל טפלים חייבים (שהם בעצם המצוה) אף שאינם מבינים, גרים לא כ"ש, ע"ד המבואר בגמ' קידושין הנ"ל, דמאי שנא, ואי נימא שיש בהם חיוב מיוחד שאינו בטף, א"כ מהו הק"ו בגמ' קידושין?
הרב אברהם יצחק ברוך גערליצקי
- ר"מ בישיבה -

נ ב ל ה

ו. בגמ' בבא מציעא דף ט, ע"ב: תנן החס מי שליכט את הפאה ואמר הרי זו לפלוגי עני ר' אליעזר אומר זכה לו וחכמים אומרים יתננה לעני הנמצא ראשון אמר עולה אמר ר' יהושע בן לוי מחלוקת מעשיר לעני דר' אליעזר סבר מגו דאי בעי מפקר נכסיו והוי עני וחזי לי' השתא נמי חזי לי' ומגו דזכי לנפשי' זכי נמי לחברי' ורבנן סברי חד מגו אמרינן תרי מגו לא אמרינן וכו'. ואפשר לבאר המחלוקת עפ"י המבואר בלקו"ש ח"ו פרשת בא (ב') בביאור המחלוקת של ב"ה לב"ש דב"ש סוברים דמביטים על ה"כח" וכו' וב"ה סוברים דמביטים על ה"פועל", וידוע בש"ס דר' אליעזר שמותי' הוא" שהוא הי' מתלמדיו של ב"ש. וא"כ אפשר לבאר אצלנו לפי זה את המחלוקת דר"א ורבנן, שר' אליעזר סובר כב"ש שמסתכלים על הכח ומכיון שבכח הוא יכול להיות עני לכך הוא יכול ליזכות גם בשביל חבריו ורבנן סוברים כב"ה שמסתכלים על הפועל ומכיון שבפועל הוא לא עני לכך אינו יכול ליזכות בשביל חבריו.

מפי השמועה

ז. בנוסח שלנו בברכת הרב את ריבנו שאומרים אחר קריאת המגילה שאין אומרים הא-ל הרב.

הרמב"ם והסמ"ג וסידור יעב"ץ ועוד מביאים הנוסח הא-ל הרב והב"ח באו"ח ס' תרצב ד"ה ולאחרי' מביא הסברה שבמזמור על אילת השחר שאמרה אסתר הזכירה שם א-ל בתפלתה - א-לי א-לי למה עזבתני, והוא לאשר נס זה על ידה הי' בשם א-ל חסד... כי לא הי' בדור זכאי, אבל המרדכי מס' מגילה ס'

- תתד -

תחד ור' עמרם ועוד משמיטים הא-ל שכבר אמר ה' אלקינו, והמרדכי שם שואל צ"ע בברכת המזון אם יש לומר הא-ל אבינו מלכנו והבגדי ישע שם מסביר שגם בברכת המזון בברכת הטוב ומטיב כבר אמר ה' אלקינו ובנוסח ברכת המזון של המרדכי בסוף מס' ברכות כ' ריז משמיט הא-ל וכותב אבינו מלכנו וי"ל דמ"ה יש סברה בברה"ז לומר הא-ל משום דמפסיק בין ה' אלקינו לאבינו מלכינו בתיבות הטוב ומטיב בנוסח שלו ולא בנוסח שלנו.

אבל קשה שבנוסח המרדכי סוף מס' ברכות שם מביא בא"ה אמ"ה הטוב ומטיב אבינו מלכנו, ובסוף דבריו שאומר שאין לומר תתברך חי וקיים לנצח אלא הא-ל אבינו מלכנו וכו' ולא יאמר החי המלך כי אין אומרים החי כי אם בבית האבל. מדוע בתחילת דבריו משמיט הא-ל ולסוף דבריו מביאו אפשר מטעם זה מביא הבגדי ישע השני תירוצים א' שאינו מביא הא-ל והב' סברה מדוע יכול לומר הא-ל שמפסיק בתיבות הטוב ומטיב. אבל מהו הצ"ע במרדכי לפי שיטתו אין צ"ע שגם בברכת המזון משמיט הא-ל, אבל זה יכול לתרץ לפי הלוח הדינים על מרדכי מר' יוסף איטולינג שמביא צ"ע בברהמ"ז אם יש לומר הא-ל אבינו מלכנו, לפי זה יכול לומר שהביא צ"ע ועפ"י"ז פסק שאין לאומרה.

הב"י והט"ז ס' קפט סק"ב בהל' ברהמ"ז מביאים שיטת ר' עמרם מהל' מגילה ומדמה השני ברכות, והכף חייט מביא לפי זה שאין אומרים הא-ל בברכת הטוב ומטיב, וגם מביאים ומיהו בנוסח הרמב"ם כתוב הא-ל בברכה הד', מלשון מיהו משמע שהרמב"ם אינו מדמה הברכות אבל באמת גם הוא מדמה אותם שגם בברכת הרב את ריבנו מביא הא-ל, כנ"ל.

הנוסח שלנו מיוסד על הלבוש משמיט א-ל בברכת הרב את ריבנו ומביא הא-ל אבינו מלכנו בברכת הטוב ומטיב אבל לפי זה נשאר הצ"ע של המרדכי שכבר אמר ה' אלקינו ואין מפסיקים בתיבות הטוב ומטיב?

הרב כתריאל ברוך קסטל
- ברוקלין נ.י. -

פ. בהמשך להערת הקודמת (בהקונט' דש"פ משפטים) בענין אשה מעוברת לשובינה לחתונה וברי"מ, ששם עוררתי דלכאורה לפי הסברת כ"ק אדמו"ר שליט"א (בשיחת טו בשבט) בטעם המנהג להקפיד בזה (וכן לפי שני טעמים האחרונים להמנהג שהבאתי שם משו"ת שערי שמים, ע"ש) - ליכא חילוק בין נראה וניכר שהיא מעוברת או לא (כמו דלא מצינו שמחלקים בזה לענין הוספת תרנגול ותרנגולת בכפרות, ע"ש), משא"כ לפי הטעם שהבאתי בהערת הראשונה (בהקונט' דש"פ בשלח) משום עה"ר כו', אין להקפיד בשובינה אא"כ כריסה בין שיני', עיי"ש -

הנה אם כנים הדברים (דלפי טעמו של כ"ק אד"ש אין לחלק בהכי), נראה אמנם להוסיף בזה עוד גדר, והוא, דאם חוששת (ראה סוף הערה הנוכחית) שהיא מעוברת, ויודעת בבירור (ע"פ האופנים שהציעו האחרונים ביו"ד סי' קצד - ע"ש בס"ט סק"ז; חו"ד סק"ב; כו"פ; פת"ש סק"ג; ערוה"ש סק"ד; ועוד. או ע"פ בדיקת רופא) שהיא לא מאוחרת מבתוך ארבעים ימים הראשונים להריונה - אין צורך להקפיד שלא תהי' שושבינה (ואולי - ה"ה שא"צ להוסיף בכפרות. ויל"ע).

דהנה קיימ"ל (רמב"ם הל' איסו"ב רפ"י; טושו"ע יו"ד סי' קצד ס"ב) כשיטת חכמים במתני' דנדה (ל, א. וראה כריתות ז, ב) דהמפלת בתוך מ' ימים הראשונים אינה חוששת לולד לענין טומאת יולדת, משום דאין צורת הולד נגמרת עד שיכלו כל מ' ימים הראשונים (כמבואר בראשונים ופוסקים לנדה ויו"ד שם), דפחות ממ' יום - מיא בעלמא הוא (יבמות סט, ב), וכ"ש דאין על העובר שם זכר או נקבה, ובמילא עוד נחשבת האם כאשה יחידה לענין שושבינה (לפי הסברת כ"ק אד"ש הנ"ל). ואכן, עד מ' יום להריון מותר לבת כהן שנשאת לישראל ונחארמלה לאכול בתרומה, דמיא בעלמא הוא (יבמות שם. וכ"פ הרמב"ם הל' תרומות פ"ח ה"ג), ובציר ממ' יום אין העובר נק' "נפש" ואינו מטמא (מל"מ הל' טומאת מת פ"ב ה"א), ואם מזכה לעובר שלו לא קנה קודם מ' יום, דלא נק' עובר כלל, כ"א מיא בעלמא (ש"ך חו"מ סי' ר"י סק"ב; נתח"מ שם סק"ה. וראה שו"ת צפע"נ סי' נט). והכי תנן בפרק בתרא דאהלות (פי"ח מ"ז) "כמה ישא בתוכך ויהא צריך בדיקה - ארבעים יום", דקודם ארבעים לקליטה אינו בכלל נפש אדם (ע"ש במפרשי המשנה). ועד כ"כ, דאיכא מן האחרונים שקו"ט אם להקל בענין הפלה מלאכתית (בישראל או עכו"ם) עד מ' יום (ראה שו"ת חות יאיר סי' לא; שו"ת תורת חסד חאהע"ז סי' מב אות לג; שו"ת אחיעזר ח"ג סי' סה אות יד; שו"ת בית שלמה חו"מ סי' קלב; שו"ת צפע"נ שם; ס' חמדת ישראל (לבעל מה"ס כלי חמדה עה"ת) ע"פ; שו"ת מהר"ש ענגל ח"ז סי' פה; שו"ת שרידי אש ח"ג סי' קכז; שו"ת ציץ אליעזר ח"ט סי' נא; ועוד). [מאידך, אמנם ידוע שיטת הרמב"ן בתורה האדם שער הסכנה (הובא ברא"ש ור"ן יומא פב, א, וכ"מ שיטת הטור או"ח סי' תריז, וע"ש בשעה"צ למשנ"ב סק"א) דמחללין את השבת כו' עובר עובר בתוך מ'. ואכ"מ].

משא"כ לאחר מ' יום חוששין שכבר נגמר צורתו לענין טומאת יולדת (ל"ש זכר ל"ש נקבה), וחוששת לולד, ומטמאין לה טומאת נקבה מספק (כמבואר בש"ס נדה ופוסקים ונו"כ הנ"ל שם). הרי דלאחר מ' יום שייך גדר זכר ונקבה בעובר, וא"כ ה"ה לענין שושבינה וכפרות. והכי מוכח (דלאחר מ' יום יש להעובר גדר זכר או נקבה) גם ממתני' דברכות נד, א - (וכ"ה -

(וכ"ה בירושלמי ברכות פ"ט ה"ג; ב"ר פע"ב, ו; תנחומה ויצא
 ח; יל"ש ויצא רמז קל. וכן הוקבעה ההלכה באו"ח ר"ס רל),
 דאם היתה אשתו מעוברת ואומר יה"ר שתלד אשתי זכר הרי זו
 תפלת שוא, ופירושו בגמ' (ס, א) דזהו דוקא אחר ארבעים יום,
 דאז כבר נצטייר צורת הולד, וכבר הוי זכר או נקבה. ואע"פ
 שעדיין לא נתקשרו איבריך בגידיך - אקרי נפש ומטמא במגע
 ובמשא ובאהל כאדם גדול שמת (רמב"ם הל' טו"מ שם), והמזכה
 לעובר אחר מ' יום קנה (ש"ך ונתה"מ חו"מ שם), וכו' ככל
 הנ"ל. [ואף דבשו"ת חות יאיר שם הזכיר חילוק בין קודם ג'
 חדשים הראשונים ללאח"ז בדין הפלה מלאכתית, אולם כתב כן
 רק בתור קס"ד (ומטעם אחר), ואין מסקנתו כן כדמוכח ברור
 להמעייך בדבריו וכ"כ בשיטת החות יאיר בס' ביכורי שלמה
 (פיעטרקוב, תרס"ה) סי' י אות לה במכ' אל הגאון בעל
 "שדי חמד", דמסקנתו להחמיר בכל אופן. (ודלא כשו"ת פרי
 השדה ח"ד סי' ג' דמשמע מדבריו שמיחס שיטה זו להקל עד ג'
 חדשים להחות יאיר)].

אולם כהנ"ל הוא רק לגבי גדר העובר קודם ואחר מ'
 ימים הראשונים. אבל מבחינת אם הולד, הרי אינה נחשבת
 כמעוברת ודאי עד לאחר ג' חדשים לעיבורה (ביו"ד סי' קפט
 סל"ג לענין חזקת מסולקת דמים). ולפי הדעות הסבורים דה"ה
 בזמננו (אף דנשתנה הטבעים ומיד כשנתעברה מסולקת דמים)
 וגם בדיקת רופא לא מהני ואינה קובעה בזה להלכה (ראה
 בכ"ז תשובת רעק"א סי' קכח; שו"ת אבנ"ז חיו"ד סי' רלח;
 שו"ת באר משה ה"א סי' מח וה"ב סי' סח; שו"ת שבט הלוי
 יו"ד ח"ב סקי"ד; תורת המשפחה להר"מ שטרבוך פ"ח ס"ו
 בשם החדו"א; ס' אהל ארי' הנדמ"ח סי' טז הערה ה' בשם
 הגרמ"פ; ועוד) - אולי אין לחייבה מספק להוסיף בכפרות
 (בפרט במקום חסרון כיס) או למנוע אותה מלהיות שושבינה
 (בפרט בדבר מצוה בעיני בעל ברית או בעל חתונה, עי'
 בדברי הגה"צ ממונקאטש שהבאתי בהערתי הראשונה הנ"ל).
 וילע"ע.

א' מאנ"ש
 - ברוקלין נ.י. -

ט. בגליון דפ' יתרו ש.ז. מקשה הרב ירחמיאל וויינבלום
 שבת"ת לא שייך עוסק במצוה פטור מן המצוה מהא דסוכה כ"ו
 ע"א רבה ור"ח שהיו פטורים מן הסוכה. והתירוץ הוא פשוט
 שהיו פטורים לא מצד מצות ה"ת כ"א מצד מצות קבלת פני
 הרב, וכמו שמפרש רס"י בדף י' ע"ב.

הרב משה להרמוב
 - ברוקלין נ.י. -

י. בהערה הנ"ל תירוצו אינו מובן דבגמ' סוכה דף כ"ה ע"א רש"י ד"ה שלוחי מצוה וז"ל: הולכי בדרך מצוה כגון ללמוד תורה ולהקביל פני רבו ולפדות שבויים. ובתוס' ד"ה שלוחי מצוה וז"ל: הולכי בדבר מצוה כגון ללמוד תורה או להקביל פני רבו דמשמע אפי' ללמוד תורה פסור מכל המצוות ולא רק מצד הקבלה פני הרב וברש"י שה דף ט: אינו משמע ללמוד תורה.

וא"כ הדרה קושיית השואל לדוכתי?

ולכאורה יכולים לתרץ דרש"י שם מיירי במי שעדיין לא למד ולימודיו עכשיו נחשב למצוה חיובית להפטר מסוכה ומשאר מצוות אבל אם כבר למד אף שמקיים עתה מצוה בלימודו אינה מצוה חיובית ועי' הל' ת"ת אדה"ז פ"ג הלכה א' וז"ל: ולא אמרו שמבטלין ומפסיקיין מה"ת כדי לקיים מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים כמשי"ת אלא לפסוק לפי שעה וזמן מה שאין בו אלא ביטול מצות העסק ולימוד התורה תמיד אבל לא ביטול מצות מידיעת התורה, ועי' בלקו"ש ש"פ בטלח ש.ז. וז"ל: ואף שלכו"כ דעות קיימו (חשובי) בנ"י גם קודם מ"ת כל התורה שזה כולל מצות ידיעת התורה שאינה נדחה אפי' מפני מצוה שא"א לעשותה ע"י אחרים.

ועוד יש לתרץ דדוקא בלימוד התורה לא שיירך עוסק במצוה פסור מן המצוה ועי' שו"ע אדה"ז הל' ת"ת כל הלומד שלא על מנת לעשות מוטב שנהפך לו שלייתו על פניו, אבל הולך ללמוד תורה עצם ההליכה נחשבת לעוסק במצוה ועי' בסין הרואים מערכת עוסק במצוה את א'; ובפסקי חשובה (לר"א פיעטראקאווסקי) סימנים רע"ב-רס"ו.

גדלי' שם-טוב

ח ס י ד ו ת

יא. בהמבואר בתניא פ"כ בתחלתו וז"ל: והנה מצות ואזהרת ע"ז שהם שני דברות הראשונים אנכי ולא יהי' לך ע"כ. וצ"ל דאיך קורא לדיבור אנכי שזהו מצות ע"ז, היינו שזהו מצות עשה של הלאו דע"ז, והרי ידוע דגם בע"ז קרו ל' אלקא דאלקי' כמבואר במאמר מים רבים תשי"ז, ועוד. וא"כ הרי דיבור דאנכי שזהו האמונה במציאות השם אינו המ"ע דע"ז?

ואפשר שזהו עפ"י המבואר במקומות אחרים בדא"ח כמו במאמר באתי לגני תשי"ג, ועוד. ד"קרו ל' אלקא דאלקי" זהו שיתוף, וא"כ ע"ז זהו שכופרים לגמרי וא"כ מובן שדיבור אנכי זהו המ"ע דע"ז.

גם צריך להבין מה שממשיך אח"כ בהפרק וז"ל: ולבאר היטב ענין זה צריך להזכיר תחלה בקצרה ענין ומהות אחדותו של הקב"ה ע"כ, שמהמשך הענין משמע שענין האחדות בא ממ"ע דאנכי ומל"ת דלא יהי' לך, והרי לד' הרמב"ם (שהוא המונה דיבור אנכי למ"ע) שמצות אחדות השם בא מפסוק שמע ישראל וגו' כמבוא' בדרך מצותיך ובכמה מקומות, ולא מפסוק אנכי שמזה בא האמונה במציאות השם? גם מה שמשמע כאן שענין האחדות שייך לל"ת דלא יהי' לך ג"ז צ"ל דהרי ל"ת דלא יהי' לך הו"ע ע"ז. וענין האחדות הוא שלילת השיתוף כמבוא' במאמר באתי לגני הנ"ל ועוד?

ואפשר שזהו עפ"י המדרש המובא במאמר מים רבים הנ"ל פ"ג שמהיכן זכו ישראל לק"ש ממ"ת כשאמר הקב"ה אנכי גו' ענו ישראל ה' אלקינו וכשאמר הקב"ה לא יהי' לך ענו ישראל ה' אחד, שמסביר במאמר שם שעפ"י המדרש הנ"ל - ה' אחד הוא להוציא ענין ע"ז, שעפ"י"ז מתרצת השאלה השני', וכן אפשר יכולים לתרץ עפ"י"ז השאלה הראשונה, מאחר שתחלת הפסוק היא תשובה על דיבור אנכי, אבל צריך בירור.

הרב פנחס קארף

- משפיע בישיבה -

יב. באגרת הקדש סכ"ה (קלת, ב) מבאר המארז"ל "כל הכועס כאילו עובד עכו"מ", וז"ל: והטעם מובן ליודעי בינה לפי שבעת כעסו נסתלקה ממנו האמונה כי אילו הי' מאמין שמאת ה' יתחה זאת לו לא הי' בכעס כלל ואף שבן אדם שהוא בעל בחירה מקללו או מכהו או מזיק ממונו ומתחייב בדיני אדם ובדיני שמים על רוע בחירתו אעפ"י"כ על הניזוק כבר נגזר מן השמים והרבה שלוחים למקום. עכ"ל. (ועיי"ש אריכות הביאור בזה).

כלומר שבעצם הניזוק צריך לקבל ההיזק, ומה שהמזיק חייב כשהזיקו, הוא - על רוע בחירתו, מה שעשה עצמו שליח על זה (ולא על עצם ההיזק, שהרי "על הניזוק כבר נגזר מן השמים").

ויש להעיר ע"ז מאוה"ח פ' וישב (לז, כא): שהאדם בעל בחירה ורצון ויכול להרוג מי שלא נתחייב מיתה.

פנחס לוי יצחק שיינער

יג. בכ"מ בדא"ח הובא הענין ד"אספקלריא המאירה" ו"אספקלריא שאינה מאירה".

כדאי לעורר דע"פ נגלה אין בירור בהגדרת המושג. דיש סוברים דפירושם: ראי, מראה - שפיג"ל בל"א (ראה רע"ב

- וחפארת -

ותפארת ישראל לכלים פ"ל מ"ב; ת"י שמות יט, יז; בחיי במדבר יב, ו). וי"ס דפי': דבר שקוף לראות דרכו - ברי"ל בל"א (ראה תו"ס כלים שם; רש"י סוכה מה, ב וסנהדרין צז, ב; תרגום איוב כח, יז. וע"ע יבמות מט, ב; ב"ר פצ"א, ו; ויק"ר פ"א, יד; יל"ש ויקרא רמז תלב. ועוד).

ואולי באיזה מקום בדא"ח ישנו בירור בזה*.

א' מאנ"ש

- ברוקלין נ.י. -

יד. באגה"ק סי' כ"ו (דף קמ"ג) מקשה אדה"ז "איך אפשר שלימות המשיח לא יצטרכו לידע הלכות איסור והיתר וטומאה וטהרה כי איך ישחטו הקרבנות וגם חולין אם לא ידעו הלכות דרסה וחלדה ושהי' הפוסלים השחיטה ופגימת הסכין וכי יולד איש בטבעו שיהא שוחט בלי שהי' ודרסה וגם הסכין תהי' בריאה ועומדת בלי פגימה לעולם עכ"ל.

ולכאורה צ"ל כמה דיוקים בלשונו הק' כשמונה ההלכות שחיטה:

- (א) משמיט הגרמה
- (ב) מונה שהי' אחר חלדה (שלא כסדר המובא בשו"ע - שהי', דרסה, חלדה, הגרמה, עיקור)
- (ג) אינו כותב "עיקור" (שם ההלכה) רק "פגימת הסכין" (המציאות) והלא יש עוד אופן בעיקור (מן הלחי כו') [או י"ל שפגימת הסכין מצוי ביותר]
- (ד) מפטיק בין שהי' ופגימת הסכין עם המלות "הפוסלים השחיטה" שלכאורה מקום מלות אלו הוא או קודם שמונה או לאחרי זה
- (ה) בכלל למה צריך לפרט הדינים (אם לא להגדיל הקושיא, וא"כ לכאו' הי' צריך לפרט המציאות איך יהי' השהי' או ההדרסה כו' כמו שמפרט העיקור) וכשחוזר על הקושיא "וכי יולד כו'

- (ו) -

* עיי' בלקו"ת שה"ש בביאור על המאמר צאינה וראינה דף כח, ב שמבאר שם שאספקלריא המאירה היינו עד"מ זכוכית הבהירה אשר בה ועל ידה יכולים לראות גם מרחוק ורואים מהות הדבר ועצמותו ממש אבל אספקלריא שאינה מאירה היא הזכוכית (הנק' שפיגע"ל) שיש צפוי דק על הזכוכית ולכן איך רואים בה ועל ידה מהות הדבר הנראה ממש רק דמותו ותבניתו ועיי"ש באורך, ועייג"כ בס' המאמרים תש"ח במאמר איתא במדרש תילים, ועוד.

המערכת

(ו) משמיט (הגרמה וגם) חלדה
 (ז) מונה שהי' בראשונה (כסדר המובא בשו"ע ושלא כסדר
 המובא בתחילת הקשיא)
 (ח) עוה"פ כותב "פגימה" (ולא "עיקור")

א' מסו"ב אנ"ש

טו. בתו"א פ' תרומה בד"ה מי יתן כאח לי וכו' מבאר שם
 דמה שנאמר יונק שדי אמי זה קאי על בחינת חושבע"פ שהוא
 גילוי חכמתו ורצונו ית' וממשיך אך להביך... שמה שנאמר
 יונק שדי אמי הוא בחינת חושבע"פ כי תושב"כ נק' מוסר
 אביך... כך גילוי פרטי ההלכות על בוריין הוא בתושבע"פ
 והיינו דאורייתא תושב"כ מחכ' נפקא הנק' אבא ותושבע"פ
 הוא בחי' בינה הנק' אמא ע"כ.

ולכאורה צריך ביאור דהרי בלקו"ת דרושים לסוכות על
 מאמר ושאתם מים בששון (השני) מבאר שם הענין של תושב"כ
 ושבע"פ, דתושב"כ הוא רק בחי' אותיות ואותיות זהו בינה...
 וממשיך וזהו ענין אותיות התורה שבכתב היא בחינת בינה
 ובינה נקרא ספר חורה כמ"ש בזהר?

יהושע מאראזאוו

ש י ח ו ת

טז. בשיחת ש"פ יתרו ש.ז. (הנחת הת' בלתי מוגה ס"ט)
 נחבאר שבפסוק "ותתצב אחותו (מרים) מרחוק לדעה מה יעשה
 לו" (שמות ב,ד) אינו ברור להבין חמש למקרא כמה זמן
 המתינה מרים למשה,

אבל כשלומדים אח"כ בס"פ בהעלותך "ותסגר מרים מחוץ למחנה
 שבעת ימים, והעם לא נסע עד האסף מרים", היינו שהמחינו
 לה שבעה ימים, ויודעים מפרש"י בפרשתנו (כ,ו) ש"מדה טובה
 יתירה על מדת פורעניות אחת על חמש מאות" - אפשר לדעת
 כמה זמן המתינה מרים למשה.

ונאמר בהשיחה שם שרק לבן חמש למקרא אינו ברור כמה
 זמן המתינה מרים, אבל בגמ' מפורש.

ולא תפסתי:

במשנה סוטה ט, ב (בהמשך למ"ש במשנה שלפנ"ז (ח,ב)
 "במדה שאדם מודד בה מודדין לו") איתא: "וכן לענין
 הטובה, מרים המתינה למשה שעה אחת.. לפיכך נתעכבו לה
 ישראל ז' ימים במדבר",

ובגמרא שם (יא,א): "הכי קחני וכן לענין הטובה

- דבאותה -

דבאותה מדה, ולעולם מדה טובה מרובה ממדת פורעניות" -
ועפ"ז: היכן מפורש בגמרא כמה זמן המתינה מרים
למשה?

וממ"ש במשנה "שעה אחת" (וכן בגמרא שם "חדא שעתא")
- אא"פ לדעת בדיוק כמה זמן המתינה, כי:

א) גם בפרש"י בהעלותך כותב רש"י "שעה אחת" ובהשיחה
נאמר שמהפסוק בפ' בהעלותך - (בלי הפרש"י בפרשתנו) אא"פ
לדעת כמה זמן המתינה,

ב) בתוד"ה מרים (ששייך להמשנה, ונדפס על הגליון
בגמרא שם) כותב וז"ל: "מרים המתינה למשה שעה אחת - לאו
דוקא נקט שעה אלא שליש או רביע, דקתני בתוספתא (סוטה
רפ"ד) מדה טובה מרובה ממדת פורעניות על אחת חמש מאות"
- שמזה מפורש שלפי חשבון זה הנה מ"ש במשנה "שעה אחת"
(ועד"ז בגמרא "חדא שעתא") אינו זמן מדוייק,

ולפ"ז חזרה קושיא לדוכתא: היכן מפורש בגמרא כמה
זמן המתינה מרים למשה.

א' מהתמימים
- תות"ל 770 -

יז. בגליון יא (עז) הערה טז שואל הרב המשפיע פ.ק. על
מה שנת' בהתועדות דש"פ יתרו ש.ז. בענין שיטת הרמב"ן
בהכלית השכר דלע"ל שיהי' "נשמות בגופים" והי' משמע שגם
באלף השביעי יהיו נשמות בגופים, וע"ז הקשה הרב המשפיע
לפ"ז מהו הפי' שית אלפיין שנין הוי עלמא וחד חרוב.

עוד שואל הרב המשפיע מהידוע (?) מא' הביאורים
שמציאות העולם אינו מציאות אמיתי כי אחר שית אלפיין שנין
יחרב העולם, וא"כ איך שייך לומר שיהי' אז נשמות בגופים?

ולכאורה מה שקשה לו על ההתועדות דלפי הרמב"ן הי'
אפשר לומר דנשמות בגופים יהי' אלף השביעי (עיין אוה"ת
שה"ש ע' יד) והרי כתוב בתניא מפורש בהג"ה פל"ו דעיקר
קבלת שכר באלף השביעי עיי"ש.

והסברה בזה ובהקדם פי' חד חרוב דמצינו לכאורה
סתירה בפירושו והצ"צ ביהל אור ע' תרלב, מתוון וז"ל:
בענין ליום שכולו שבת שלפעמים מצינו שהכוונה שכולו עונג
ומנוחה והוא העילוי הגדול שאין למעלה הימנו בשמטה זו,
כנ"ל סעי' ב' בשם האדר"ן ספ"א ועייין מזה בת"ח סד"ה ואלה
המשפטים ובד"ה ובבואה לפני המלך, ובס"ב פל"ו בהג"ה
שעיקר קבלת השכר הוא באלף השביעי, וא"כ צ"ע איך דלפעמים
משמע שהוא חד חרוב ממש כדפרש"י שעתיד העולם להיות חרב

- ואין -

ואיך אדם כו' וכנ"ל ס"ב, אשר ע"כ צ"ל ג"כ דפי' וחד חרוב היינו ממלאכות הגשמיות שאיך שיין אז חרישה וזריעה כו' כיון שאיך בו לא אכילה ולא שתייה, אבל עונג הנשמות יהי' אז ביותר שאת והיינו ענין תח"ה וכמ"ש בת"א פ' יתרו סד"ה ענין האבות הן הן המרכבה וז"ל אבל לע"ל דהיינו בתח"מ יהי' יום שכולו שבת כו' כי יתגלה בחי' כתר כו' עכ"ל נמצא שבאלף השביעי יהי' תח"מ נשמות בגופים.

והביאור בזה עיין בתו"א שם וז"ל: צריך להבין ענין עוה"ב שהוא ג"ע ותח"ה ומבואר במפרשים וברמב"ן בשער הגמול שעיקר השכר עוה"ב הוא בתח"ה שמעלת תח"ה היא יתירה מג"ע העליון. והנה בג"ע יושבין נשמות הצדיקים בלא גופות. ובג"ע העליון שם מקום הצדיקים הגדולים וכולם מופשטים מגופם. כי הגוף א"א ליהנות בזיו ותענוג גדול כזה שאינו יכול לקבלו. ותח"ה הוא שיעמדו בגופיהם. ואיך יזכו לתענוג עליון יותר מתענוג הנשמה שבג"ע. וגם הנה אמרו על אחר מוטב דלידייניה וליתי לעלמא דאתי הוא ג"ע. שכל יסורי גיהנם כדאי בשביל שתתענג הנשמה בג"ע. וא"א לה לקבל התענוג עד שתחמרק בכמה יסורים. ובתח"ה אמרו כל ישראל יש להם חלק לעוה"ב. דהיינו שיקומו בתח"ה. מלבד אותם שמנו חכמים שלא יקומו:

אך הענין הוא כי נודע שיש ב' בחי' בגלוי אור א"ס ב"ה. הא' בחי' ממכ"ע. והב' בחי' סוכ"ע. והנה ג"ע הוא מבחי' ממכ"ע. כיו"ד נברא העוה"ב שראשיתו מחכמה. וכשנמשך לבינה אזי מתגלה תענוג עוה"ב וג"ע אלא שג"ע העליון הוא מבינה דבינה וג"ע התחתון מבינה דמלכות לכך איך תענוג זה מתגלה אלא לנשמות. אבל לע"ל בתח"ה יתגלה בחי' סוכ"ע. ושם הנשמה והגוף הם שוין. עכ"ל. ועיין באוה"ת שה"ש ע"ט ואילך דסיבת חד חרוב הוא משום שיהי' גילוי סוכ"ע ולפי הנ"ל אין סתירה לומר שיהי' נשמות בגופים רק שלא יצתרכו לאכול ולשתות כי מקבלים חיותם מסוכ"ע.

ולפי כל הנ"ל מבואר קושי' השני ועיין בספר החקירה לצ"צ ע' 170 וז"ל: וכן אין נמצא שיהי' שני כוכבים מחוברים כ"א כל אחד ואחד יש לו מדור בפ"ע בבחי' גבול ומספר. והחיות השופע עליהם הוא בלתי בע"ג בחי' א"ס ממש שלכן אין לה הפסק כו' (ומשארז"ל שיתא אלפי שני הוי עלמא וחד חרוב. אין הפי' שיש הפסק להשפעה מצד עצמה. אלא שברצונו ית' יפסיקנה. ועוד דפי' וחד חרוב אינו כלל ענין הפסק ההשפעה, אלא זהו ענין ביטול הגשמיות ויהי' העולם מתעלה לקבל עילוי יותר. והזדככות יתירה. והיינו ענין ונגולו כספר השמים. והוא כדי שיומשכו שמים החדשים והארץ החדשה. אבל ההשפעה לא יופסק כלל) עכ"ל.

א' מהתמימים

יח. במ"ש הנ"ל לתרץ קושי' השני' הנה ממה שהביא מיהל אור אודות אלף השביעי שזהו"ע תח"ה, והעיקר מהמצויין שם בתו"א פ' יתרו דבתח"מ יהי' יום שכולו שבת, (דמשמע דקאי על אלף השביעי, ובפרט מאחר דמביא זה על ענין דאלף השביעי) ובפרט מאחר דמיירי מקודם לזה בהמאמר בתו"א (כפי שמעתיק הנ"ל) אודות תח"מ נשמוג' בגופים, א"כ מכל זה משמע שגם באלף השביעי יהי' נשמות בגופים, אבל עדיין חסר הביאור איך שייך זה שיהי' נשמות בגופים מאחר שיחרב הגשמיות, וכמו שמביא בהמשך ר' ברכי' תרמ"ג וא' הביאורים על ביטול העולמות, כי מאחר שיחרב אחר שית אלפי שנין וא"כ הוא ע"ד נהרות המכזבין, ובכ"מ בדא"ח שהעולם אינו נצחי מאחר שיחרב וא"כ איך שייך שיהי' גוף?

וכן ממקומות האחרים שציינ' הנ"ל משמע שלא יהי' אז גשמיות, וכמו באוה"ת שה"ש מבאר שם גשמיות העולם לא יוכל לקבל אז, ובזה מבאר ענין וחד חרוב שמה משמע שלא יהי' אז ענין הגשמיות, וכן בספר החקירה הרי אומר שם "זהו ענין ביטול הגשמיות".

הרב פנחס קארף
- משפיע בישיבה -

יט. בגליון הקודם הקשה הרב פ. קארף על שיחת ש"פ יתרו ש.ז. דלעתיד לבוא יהי' נשמות בגופים, והקשה הנ"ל ממש"כ דיהי' חד חרוב, ולא יהי' גשמיות. ולא הבנתי קושייתו דהא מפורש ביהל אור תהילים צ"ב במילואים ובאוה"ת ויקרא ע' רחץ, דהפי' בחרוב הוא שהגשמיות תהי' בבחי' חרוב. ועיינ' ג"כ בתשובת וביאורים סי' ג' וז"ל: "כי אז יזדכך הגוף כ"כ - עיי"ש בשער הגמול - עד שיכול להיות ניזון מזיו השכינה". הא מפורש שיהי' גוף רק שיזדכך כ"כ עד שיכול לקבל זיו השכינה וזהו הפי' בחד חרוב. ועיינ' בקונט' הערות הת' ואנ"ש ח"ב ע' 100 שמבאר כ"ז בארוכה, ופשוט.

חיים יעקב דלפיץ
ישיבת תו"ת מאריסטאון

כ. במ"ש הנ"ל מאוה"ת ויקרא לד' לא הבינ' שם הפי', ולא הוזכר שם הלשון שהביא "שהגשמיות תהי' בבחי' חרוב" כ"א הל' הוא "כי גשמיות העוה"ז יהי' חרוב" והיינו שלא יהי' גשמיות וכן משמע מתוך הענין שם, וכדאי' שם באמצע "נה"י שבמ' שמה נמשך חיות גשמיות העוה"ז בחי' זו תשובת לגמרי מלפעול ולכן יהי' וחד חרוב" עיי"ש בארוכה.

ומה שהביא מתשובת וביאורים לא הבנתי כלל, כי שם אינו מדבר אודות אלף השביעי כ"א אודות תח"ה בכלל, ובזה הרי לא היתה שאלה כלל כי זהו דבר פשוט שאז יהי' נשמות בגופים וכל השאלה היתה אודות אלף השביעי.

- ובהערות -

יט

- תרומה ה'תשמ"א -

ובהערות התמימים ח"ב ע' 100 לא מצאתי ואפשר יש
טעות בדבריו.

הרב פנחס קארף

- משפיע בישיבה -

ל ז כ ו ת

הילד יוחנן הלוי שיחי'
לרגלי הכנסו בבריתו של אאע"ה
יום ד' אדר"ח אדר ראשון
לאורך ימים ושנים טובות
ולזכות

אחותו התאומה הילדה חנה תחי'
נולדה ט"ו שבט ה'תשמ"א
לאורך ימים ושנים טובות

* * *

נדפס ע"י הוריהם

הרה"ת משה הלוי שיחי' וזוגתו מנוחה קריינדל תחי'

ק ל י י ן

כתובת המערכת:

417 Troy A.e. Brooklyn, N.Y. 11213 U. S. A. תערות וביאורים